

suplement de Catalunya

Tribuna d'opinió

Cap a un canvi d'escenari?

Les males llingües diuen que la crisi posarà, definitivament, la RSE a prova. Considero que això no és així; més encara, crec que seria més correcte preguntar-se justament el contrari: no serà la RSE la que qüestionarà la crisi o, més ben dit, la postcrisi? Sense caure necessàriament en el joc dels escenaris possibles, en un futur més o menys immediat, cal apuntar, tanmateix, algunes tendències possibles que indiquen un canvi, com a mínim, en les perspectives.

Curiosament una d'elles, que ha aparegut reiteradament aquest mes en alguns mitjans de comunicació, és la que situa la qüestió dels drets humans a l'epicentre del que podria, o hauria de ser, la caixa de canvis de la RSE: la junta d'accionistes. Aquest any s'han multiplicat les iniciatives i les propostes davant de les juntes d'accionistes de grans multinacionals als Estats Units, al Regne Unit, però també a Espanya, sobre qüestions relacionades amb els drets humans. Sense anar més lluny, Antoni Brufau, president de Repsol YPF, es va comprometre recentment en una junta d'accionistes de la companyia a "avançar en temes de transparència i millorar la política de pobles indígenes", com a resposta a les reclamacions que hi va fer Intermón Oxfam. Río Tinto, Chevron i Occidental Petroleum són altres exemples d'empreses en què, a les juntes d'accionistes, s'han votat amb més o menys èxit propostes relatives als drets humans o al medi ambient. En el cas concret de Chevron, fins al 25% dels accionistes van votar a favor de fer públics els criteris de l'empresa a l'hora d'invertir o desinvertir a països amb un risc important en temes de drets humans com ara Birmània. Aquesta pràctica no és nova. Van ser els moviments socials a Alemanya els primers a fer servir aquest recurs, que sovint resulta més mediàtic que efectiu. Però el que sí que és nou és que aquesta interpel·lació pugui generar algun tipus de reflexió i reposicionament, tant a escala interna com externa, com el fet que ara pugui liderar Repsol en el sector energètic espanyol en una qüestió de gran actualitat per a les empreses del sector. Més enllà d'aquestes accions concretes, el fons de la qüestió no és el perquè, ni el com, sinó fins a quin punt les empreses estan disposades a obrir una mica més la bretxa de participació en la presa de decisions amb l'objectiu de que el conjunt de *stakeholders* participi de manera més transparent i formal en qüestions que els afecten directament i que afecten també el model d'empresa que volem construir.

Maria Prandi
Institut d'Innovació Social

Bústia de suggeriments

Què diuen les enquestes?

EL 80 % DELS CONSUMIDORS EUROPEUS TÉ EN COMPTE L'EFICIÈNCIA ENERGÈTICA DELS ELECTRODOMÈSTICS: El 80% dels consumidors europeus assegura que les classificacions d'eficiència energètica dels aparells electrodomèstics influeixen cada vegada més en la seva decisió de compra, especialment en el cas dels frigorífics, segons es desprèn d'un estudi dut a terme pel Grupo Electrolux entre consumidors d'arreu del continent. El document constata que el factor mediambiental està adquirint "una importància creixent" a l'hora d'adquirir electrodomèstics, ja que, segons l'estudi, escollir un aparell respectuós amb el medi ambient implica no tan sols estalviar energia, sinó tenir un estil de vida ecològic i responsable. *(MA) EP, 22/05/09.*

EL 35% DE LES EMPRESES ENQUESTADES AFIRMEN QUE ELS PRODUCTES "VERDS" OFEREIXEN "UNA GRAN DIFERENCIACIÓ COMPETITIVA": Els productes respectuosos amb el medi ambient incrementen la quota de mercat d'una empresa, en milloren la imatge de marca i n'impulsen la rendibilitat, segons diversos estudis recollits per Dassault Systemes, empresa dedicada a la gestió del cicle de vida del producte. Així, en un estudi realitzat per Aberdeen Group, el 35 % de les empreses enquestades afirmaven que els productes "verds" ofereixen "una gran diferenciació competitiva", mentre que un altre estudi de The Boston Consulting Group revela que els consumidors estan disposats a pagar més pels productes "verds" si consideren que són més saludables, més segurs o respecten més el medi ambient. *(MA), EP, 20/05/08.*

DRETS HUMANS, RSE I EMPRESA

CONCILIACIÓ I ABSENTISME LABORAL: Implantar mesures de flexibilitat laboral i de conciliació de la vida laboral i familiar a les empreses podria reduir la taxa espanyola d'absentisme laboral de dos a tres punts, cosa que suposaria un estalvi de 5.000 milions d'euros a l'any, segons un estudi de la Fundació Másfamilia, EOI Escuela de Negocios i la consultora Tatum. Els autors de l'informe han comparat la taxa d'absentisme laboral de les empreses familiarment responsables (EFR) amb la de les que no disposen d'aquest certificat i han conclòs que els treballadors de les EFR falten menys a la feina. De fet, mentre que la taxa espanyola d'absentisme està en el 5,3%, a les empreses familiarment responsables aquest percentatge baixa fins a una mitjana del 3%. Entre d'altres causes que expliquen aquesta diferència, van explicar els autors de l'estudi, hi ha el fet que les empreses considerades familiarment responsables opten per mesures de motivació al treballador en comptes de per una política sancionadora. *(RSE), EP, 26/05/09.*

MÉS INSPECCIONS SOBRE GÈNERE: La Comissió d'Igualtat del Congrés dels Diputats va aprovar per una unanimitat sol·licitar al Govern socialista que "intensifiqui i incrementi" les visites de la Inspecció de Treball i de la Seguretat Social a les empreses perquè s'eviti la discriminació salarial a les dones. El Congrés també planteja la necessitat d'"oferir formació específica a la dona en les professions o oficis en què hi hagi dificultat d'accés per al sexe femení", com també que s'asseguri la implantació dels plans d'igualtat corresponents a les empreses. *(DL), EP, 06/05/09.*

COMUNITAT VALENCIANA: La futura llei de ciutadania corporativa, impulsada per la Conselleria d'Immigració i Ciutadania i que pretén atorgar el reconeixement i el suport legal a les companyies i els treballadors de la Comunitat Valenciana que realitzen tasques solidàries,

beneficiarà les prop de 4.000 empreses valencianes que desenvolupen programes de voluntariat corporatiu, segons van informar en un comunicat fonts de la Generalitat valenciana. (RSE), EP, 18/05/09.

EVASIÓ FISCAL I OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT DEL MIL-LENNI: L'evasió fiscal impedeix la consecució dels Objectius del Mil·lenni segons l'organització InspirAction, que afirma que els diners necessaris ja estan disponibles i que només cal que els qui els posseeixen, primordialment les multinacionals, deixin d'eludir el pagament d'impostos. L'evasió fiscal provoca que els països en vies de desenvolupament perdin cada any prop de 130.000 milions d'euros. L'Amèrica Llatina, per exemple, va perdre l'any passat 50.000 milions d'euros, segons les dades d'InspirAction. "Una xifra que serviria per finançar el desenvolupament del món sencer", afirma Serene Assir, responsable de Relacions Institucionals i Comunicació de l'entitat. "Per a les empreses i els països rics, l'evasió fiscal és una forma d'augmentar els ingressos i millorar la competitivitat al mercat global, però, per als països en vies de desenvolupament, suposa condemnar la pobresa i la mort prematura de milions d'éssers humans. L'evasió fiscal haurà provocat la mort de 5,6 milions de nens als països en desenvolupament entre el 2000 i el 2015. Es tracta de 1.000 nens al dia", assenyalen des de l'organització. "El Banc Mundial estima que assolir els Objectius del Mil·lenni de l'ONU costaria entre 30.000 i 50.000 milions d'euros, assumint que millorin les polítiques i les institucions dels països en desenvolupament. Si es paguessin els impostos que s'evadeixen, hi hauria diners de sobres, afirmen en un informe. N'és un exemple molt clar, explica Serene Assir, el cas de Bolívia, país en què fa anys que es lluita, a nivell popular, per a una major justícia fiscal. El 2008 es va crear una llei perquè les indústries d'hidrocarburs paguessin un 50% més d'impostos del que estaven pagant. "No se n'han mesurat encara els efectes, però els promotors que estan treballant a la zona afirmen que la qualitat de la sanitat ha millorat dràsticament. La consecució dels Objectius del Mil·lenni no és impossible, sinó que cal reconèixer on recau la responsabilitat", afegeix.

ELS ESTATS UNITS - NIGÈRIA: La multinacional petrolera Shell s'enfronta a un judici a Nova York per la presumpta complicitat en la decisió del govern nigerià d'executar a la força, el 1995, nou activistes de l'ètnia ogonis, entre els quals hi havia l'ecologista i poeta Ken Saro-Wiwa. Shell està acusada d'indicar al govern nigerià la necessitat de reprimir el Moviment per a la Supervivència del Poble Ogoni (MOSOP) i de subministrar armament a l'exèrcit. El MOSOP, oposat a les extraccions petroleres al delta del Níger, estava duent a terme una mobilització pacífica respecte d'aquesta qüestió. El judici s'ha obert sota els auspicis de dues lleis nord-americanes, l'*Alien Tort Statue* i la Llei de protecció de víctimes de tortura, que permeten jutjar en tribunals nord-americans violacions dels drets humans d'arreu del món. (DH), EP, 26/05/09.

SUÈCIA: El nou informe del SIPRI titulat *Air Transport and Destabilizing Commodity Flows* revela que el 90 % de les companyies aèries estan alhora implicades en el tràfic il·lícit d'armes destinades a països africans en conflicte i en el subministrament d'ajuda humanitària i d'equips per mantenir la pau. L'informe també fa referència al transport de recursos naturals, com ara el coltan, la cocaïna o els diamants, reconeguts internacionalment com els principals motors en determinats conflictes. L'informe presenta algunes recomanacions a la Unió Europea per regular aquest tràfic. Més informació a <www.sipri.org>, (DH, COM), SIPRI, 12/05/09.

MEDI AMBIENT

ALCAMPO: La cadena d'hipermercats Alcampo ha posat en marxa un pla de reducció de bosses de plàstic que té com a objectiu deixar de consumir més de 50 milions de bosses, la qual cosa evitaria generar 250 quilos de plàstic i l'emissió de 220 tones de CO₂ a l'atmosfera. En un comunicat, la cadena assenyala que, a través de la campanya 'Més productes a la bossa, menys bosses al món', pretén conscienciar els clients i els empleats "de la necessitat d'un consum responsable de bosses de plàstic i de la importància que té omplir-les correctament per evitar la

generació de residus perjudicials per al medi ambient". Els clients d'Alcampo poden utilitzar bosses verdes de plàstic reciclat, cabassos de ràfia (a 0,39 euros) i bosses biodegradables fabricades amb fècula de patata (a 0,35 euros) com a alternativa a les bosses de plàstic. (MA), EP, 07/05/09.

DELL: Dell s'ha compromès a no exportar residus electrònics a països en vies de desenvolupament, entenent com a residu tecnològic "totes les peces o dispositius que no funcionen, independentment del material de què estiguin compostos," va informar la companyia. Amb aquesta decisió, Dell es converteix en el primer fabricant tecnològic que prohibeix l'exportació de la "ferralla tecnològica" que no funciona a països en vies de desenvolupament. El Conveni de Basilea ja prohibia exportar determinats tipus de residus segons el material o la composició química. Així, Dell es compromet a exportar només materials considerats no perillosos pel Conveni de Basilea; equips i peces operatius no destinats a ser reciclats, sinó a donar-los, reutilitzar-los o revendre'ls; components que hagin estat retornats amb garantia al fabricant original, i materials que s'utilitzin en els processos de fabricació sense necessitat de preparació. Així mateix, es compromet a vigilar que no es faci ús del treball infantil ni penitenciari en l'eliminació de residus electrònics i a realitzar tots els esforços possibles per controlar els residus electrònics i evitar que acabin en abocadors o incineradores. (DH, RSE, MA), EP, 13/05/09.

PHILADELPHIA: Philadelphia acaba de llançar un nou envàs que implica una reducció del material destinat a la tarrina, la qual cosa comporta menys emissions de diòxid de carboni relacionades amb la seva fabricació, el transport i l'emmagatzematge, per la qual cosa la companyia evitarà l'emissió de 732 tones de CO₂ a l'atmosfera. Philadelphia recorda que amb 732 tones de CO₂ es podria il·luminar la Fira de Sevilla durant 85 anys, il·luminar la ciutat de Madrid per Nadal durant dos anys amb 9 milions de bombetes de baix consum, il·luminar 1.557 monuments com la Torre Eiffel amb 20.000 bombetes, o fer 6.100 viatges d'anada i tornada amb avió de Barcelona a Sevilla. (MA), EP, 06/05/09.

SECTOR TÈXTIL: La Federació d'Indústries Tèxtil, Pell, Químiques i Afins de CCOO (FITEQA-CCOO) i l'Institut Tecnològic Tèxtil, AITEX, han firmat un protocol de col·laboració pel qual s'impulsarà la certificació de l'etiqueta Made in Green entre les empreses del sector tèxtil. La certificació Made in Green, creada per AITEX, garanteix l'absència de substàncies químiques nocives per a la salut en els productes tèxtils, com també que han estat fabricats respectant el medi ambient i els drets humans dels treballadors. Més de 20 empreses espanyoles han certificat ja els seus productes i, recentment, AITEX ha firmat acords amb els seus homòlegs de referència de Bèlgica i el Regne Unit, Centexbel i Shirley-BTTG, respectivament, per impulsar la certificació a Europa. (MA, RSE), *ComunicaRSE*, 28/05/09

COMERÇ JUST I CERTIFICACIÓ

STARBUCKS ESPANYA: Starbucks Espanya es converteix en la primera companyia del sector a oferir cafè de comerç just en virtut d'un acord firmat amb l'Associació Fairtrade-Comerç Just per comercialitzar aquest producte i que preveu, en una primera etapa, la venda d'una gamma de cafè en gra amb el segell de l'associació. La companyia, que és el principal comprador de cafè procedent del comerç just del món, indica en un comunicat que aquest acord forma part del programa Shared PlanetTM amb què Starbucks es compromet a fer negocis de forma responsable i sostenible. (COM), EP, 08/05/09.

CODIFICACIÓ

AG (aigua, energia hidroelèctrica), **COM** (comerç just, sistemes de certificació, patents), **DH** (drets humans, dret al desenvolupament, dret a la salut), **DL** (drets laborals, explotació laboral infantil, sector tèxtil), **IND** (pobles indígenes), **MA** (medi ambient), **ONG** (ONG, boicot, partenariat), **RN** (sector energètic, recursos naturals, diamants), **RSE** (responsabilitat social de l'empresa, bones pràctiques, corrupció), **TRI** (tribunals).

FONTS CONSULTADES ESPECIALITZADES

AliaRSE, Alainet, Asian Labour News, Banc Interamericà de Desenvolupament (ètica i desenvolupament), Business and Human Rights Resource Center (BHRRC), Campanya Roba Neta, CCSR, Christian Aid, *Cinco Días*, COMFIA.info, Corporate Europe Observatory, CSR Europe, Covalence, Comunica RSE, Diagram, ECODES, Ethical Corporation, EurActive, Europa Press (EP), Fafo, Friends of the Earth, Fundació Acció RSE, Global Compact, Global Witness, GRI News Update, Grup de Fundacions, Iarse, ICFTU Online, IIPM, Institut Ethos, International Business Leaders Forum, International Rivers Network, Labourstart, Novethic, OIT, Pacte Mundial, PNUD, Publish What You Pay, Red Puentes, <http://www.responsables.biz>, Unió Europea.

GLOSSARI

BID (Banc Interamericà de Desenvolupament), BM (Banc Mundial), CDHNU (Consell de Drets Humans de les Nacions Unides), CIOSL (Confederació Internacional d'Organitzacions Sindicals Lliures), CCOO (Comissions Obreres), dòlars (dòlars dels Estats Units), EITI (Extractive Industry Transparency Initiative), FMI (Fons Monetari Internacional), GRI (Global Reporting Initiative), HRW (Human Rights Watch), ISR (inversió socialment responsable), IBFL (International Business Leaders Forum), ODM (objectius del mil·lenni), OEA (Organització d'Estats Americans), OMC (Organització Mundial del Comerç), OMS (Organització Mundial de la Salut), OIT (Organització Internacional del Treball), PNUMA (Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient), RSE (responsabilitat social de l'empresa), UE (Unió Europea).

UNA PUBLICACIÓ DE:

INSTITUT D'INNOVACIÓ SOCIAL (ESADE)

Av. de Pedralbes, 60-62

08034 Barcelona

Tel.: +34 932 806 162

<http://www.esade.edu/research/socialinnovation/about?lang=CAT>

<http://www.innovacionsocial.esade.edu/bedh/>

Editora: Maria Prandi

maria.prandi@esade.edu

Patrocinat per:

Amb la col·laboració de:

NOTA: Les entitats responsables d'aquesta publicació no prenen posició respecte de les notícies que s'hi publiquen ni en verifiquen la veracitat. L'objectiu d'aquest butlletí és donar accés a una extensa varietat de materials i de notícies publicats en altres mitjans, que presenten diversos punts de vista amb relació a la temàtica empresarial i als drets humans.